

АДЫГЭБЗЭМРЭ АДЫГЕИБЗЭМРЭ ЗЭХЭЛЪЫКІӘКІӘ ШЫЗЭТЕХУЭ ПСАЛЪЭХЭМ ЯІӘ ЦХЪЭХУЭНЫГЪЭХЭР

Дзыгъуанэ Ритэ Хъэбалэ ипхъу

Гуманитар къэхутэныгъэхэмкІэ институт – Федеральнэ къэрал бюджет шІэныгъэ ІуэхушпІэ «Урысейм шІэныгъэхэмкІэ и академием и Къэбэрдей-Балъкъэр шІэныгъэ центр» Федеральнэ шІэныгъэ центры» и филиал, Налшык, Урысей, dzug.rita@yandex.ru, <https://orcid.org/0000-0003-0684-7600>

© Дзыгъуанэ Р.Хъ., 2025

Аннотаци. Лэжыгъэм и мурад нэхъыщхьэр зытеухуар адыгэбзэмрэ адыгейбзэмрэ (клахэбзэмрэ) я лексикэм шыщу зэхэлъыкІәкІә зэтехуэу, ауэ мыхьэнәкІә зэпэжыкьэ е зетемыхуэж хъуа псалъэхэр къэгъэнэхуэнырщ Апхуэдэ псалъэхэм, лексикэ (мыхьэнә) илътэныкьуэкІә имызакьуэу, фонетикэ илътэныкьуэкІә шхъэхуэныгъэ гуэрхэр ягъэла-гъуэ. Ахэр гъэнәлуэнри лэжыгъэм и къалэнхэм хохъэ. Абы кыыхэкІу, дызыкІэлыпыл бзитІми я лексикэм зэхэлъыкІәкІә шызэтехуэу хэт псалъэхэр гупитІу дгуэшащ: 1) зи мыхьэнә нэхъыщхьэр зэкІуалІу, зэгъунэгъуу бзитІми кышчыкІуэ псалъэхэмрэ; 2) мы-хьэнә земыщхь яІәу, ауэ зэхэлъыкІәкІә зэтехуэу къэна псалъэхэмрэ. ГупитІми хыхьэ псалъэхэр тхыпкылыгъэкІә шызэкІэлыхьащ, мыхьэнәгъэнахуэхэр тхыхьхэм дэту кы-шыхьыжауэ. Лэжыгъэм зэгъэпщэныгъэ метод кышчыдгъэсэбэпаш икІа адыгэбзэми клахэбзэми лексикэ зэгъэпщэныгъэ лэжыгъэ щезыгъэкІуэкІә шІэныгъэлІ цІэрыІуэхэм я тхыгъэхэр лъабжэ хуэтпІыжащ.

Ди къэхутэныгъэм кызызщІаубыдэ лексикэ Іыхьэм бзитІми (адыгэбзэми клахэбзэми) шызэтехуэ псалъэхэм фонетикэ илътэныкьуэкІә ягъуэа зэхуэкІыныгъэ мащІэхэр адыгэбзэ фонетикэм и хабзэм зэрэзэгъыр кышчыдгъэлыгъуащ. ГупитІу дгуэшауэ дызыкІэлыпыл псалъэхэм я япэ гупым – зи мыхьэнә нэхъыщхьэр зэтехуэ, зэкІуалІэхэм я бжыгъэр нэхьыбэ мэхъу, зэхэлъыкІә къудейкІә зэтехуэу, зи мыхьэнәхэр зэшхьыщыклахэм нэхь-рэ. БзитІми къахэдгъэщхьэхукІа псалъэхэм кызызщІаубыдэ дуней къэхьукьащІэм епха псалъэхэм щегъэжъауэ, цІыхухэм я Іәпкылэпкьхэм я цІэхэр, лэжыгъэцІэхэр, гъавэм, шхын лІәужыгъуэхэм я фІэщыгъэхэр, пхъэшхьемыщхьэхэм я фІэщыгъэцІэхэр, ухуэ-ныгъэм епха псалъэхэр, шыгъынхэм, хъэкушыкьухэм я фІэщыгъэхэри кызызщІаубыдэу, нэгъуэщІхэри къынэмышІхэри.

Кыыхгъэщыпхьэщ мы лэжыгъэм дызыкІэлыпыл бзитІми я лексикэм къэпсалъыкІәкІә, мыхьэнәкІә зэтехуэу хэт псалъэхэр зэрыхэдмыгъэхар.

Къэхутэныгъэхэм кызырагъэлыгъуамкІә, бзитІми (къэбэрдей-шэрджэс литера-турэбзэми адыгейбзэми) я лексикэм зэхэлъыкІәкІә зэтехуэу кыыхэдгъэща лъәужыкьэр адыгэбзэ шадж филологие факультетхэм КъБР-ми, КъШР-ми, Адыгейми шыІә еджапІә нэхъыщхьэхэм сәбәп яхуэхьунуш. Апхуэдәу бзәщІэныгъэлІхәми, бзә зыджхәми, езыгъа-джәхәми нәмышІ, тхыдәтххәми я дежкІә шхъәпәнү ди гугъәщ.

Зэрыгуазэ псалъэхэр: зэгъэпщэныгъэ, адыгейбзэ, къэбэрдей-шэрджэс литерату-рэбзэ, лексикэ, тхыпкылыгъэ

Цитатэ кызызрыхьхьыну: Дзыгъуанэ Р.Хъ. Адыгэбзэмрэ адыгейбзэмрэ зэхэлъыкІәкІә шызэтехуэ псалъэхэм яІә шхъэхуэныгъэхэр // Вестник КБИГИ. 2025. № 2 (65). С. 55–64. DOI: 10.31007/2306-5826-2025-2-65-55-64

Научная статья

ОСОБЕННОСТИ СЛОВ, СОВПАДАЮЩИХ ПО СТРУКТУРЕ В КАБАРДИНО-ЧЕРКЕССКОМ И АДЫГЕЙСКОМ ЯЗЫКАХ

Дзуганова Рита Хабаловна

Институт гуманитарных исследований – филиал Федерального государственного бюджетного научного учреждения «Федеральный научный центр «Кабардино-Балкарский научный центр Российской академии наук», Нальчик, Россия, dzug.rita@yandex.ru, <https://orcid.org/0000-0003-0684-7600>

© Р.Х. Дзуганова, 2025

Аннотация. Целью данного исследования является выявление из словарного состава кабардино-черкесского и адыгейского языков слов с одинаковой структурой, но имеющие некоторые семантические сдвиги. Такие слова имеют определенные особенности, как в лексико-семантическом плане, так и в плане фонетики. Анализ материала показывает, что фонетические изменения, наблюдаемые в исследуемой группе слов, вполне вписываются в рамки фонетических законов, действующих в адыгских языках. Относительно семантических изменений рассматриваемые слова можно разделить на две группы: 1) слова, где основное содержание совпадают (или близки) в обоих языках; 2) слова, которые имеют одинаковый фонетический облик, но где семантика подверглась изменению. Слова, входящие в состав исследуемых групп, обозначают названия разнообразных явлений и предметов, начиная с названий природных явлений, предметов домашнего обихода, одежды, кушаний, названий деревьев, фруктов, сюда входят многие глагольные лексемы, слова, обозначающие абстрактные понятия и т.д. Чтобы определить соответствия и различия в лексике указанных языков, в работе использовался метод сравнительного анализа. Теоретической базой данной статьи послужили сравнительно-исторические исследования известных адыгovedов по лексикологии.

Следует отметить, в анализируемые группы не вошли слова, имеющие одинаковое звучание и содержание в адыгских языках.

Анализ материала показал, что количество слов, сохранивших семантическую близость в исследуемых языках, значительно больше, чем в той группе слов, где произошли семантические сдвиги. Результаты исследования могут быть использованы при чтении спецкурсов на филологических факультетах университетов в КБР, КЧР и Адыгее. Они могут быть полезны не только исследователям современных адыгских языков, но и тем, кто изучает историю указанных языков.

Ключевые слова: сравнительный анализ, адыгейский язык, кабардино-черкесский литературный язык, лексика, алфавит

Для цитирования: Дзуганова Р.Х. Особенности слов, совпадающих по структуре в кабардино-черкесском и адыгейском языках // Вестник КБИГИ. 2025. № 2 (65). С. 55–64. DOI: 10.31007/2306-5826-2025-2-65-55-64

Original article

FEATURES OF WORDS WITH THE SAME STRUCTURE IN THE KABARDINO-CIRCASSIAN AND ADYGHE LANGUAGES

Dzukanova Rita Khabalovna

Institute for the Humanities Research – Affiliated Federal State Budgetary Scientific Establishment «Federal Scientific Center «Kabardian-Balkarian Scientific Center of the Russian Academy of Sciences», Nalchik, Russia, dzug.rita@yandex.ru, <https://orcid.org/0000-0003-0684-7600>

© R.Kh. Dzukanova, 2025

Abstract. The purpose of this study is to identify words with the same structure, but having some semantic shifts, from the vocabulary of the Kabardino-Circassian and Adyghe languages. Such words have certain features, both in the lexical-semantic plan and in the phonetic plan. The analysis of the material shows that the phonetic changes observed in the

studied group of words fit well into the framework of the phonetic laws operating in the Adyghe languages. With respect to semantic changes, the words under consideration can be divided into two groups: 1) words where the main content is the same (or close) in both languages; 2) words that have the same phonetic appearance, but where the semantics has undergone changes. The words included in the studied groups denote the names of various phenomena and objects, starting with the names of natural phenomena, household items, clothing, food, names of trees, fruits, this includes many verbal lexemes, words denoting abstract concepts, etc. In order to determine the correspondence and differences in the vocabulary of these languages, the method of comparative analysis was used in the work. The theoretical basis for this article was comparative historical studies of famous Adyghe scholars in lexicology.

It should be noted that the analyzed groups did not include words that have the same sound and content in the Adyghe languages.

The analysis of the material showed that the number of words that have retained semantic proximity in the studied languages is significantly greater than in the group of words where semantic shifts occurred. The results of the study can be used when reading special courses at the philological faculties of universities in the Kabardino-Balcar Republic, Karachay-Cherkessia and Adyghea. They can be useful not only for researchers of modern Adyghe languages, but also for those who study the history of these languages.

Keywords: comparative analysis, Adyghe language, Kabardino-Circassian literary language, vocabulary, alphabet

For citation: Dzuganova R.Kh. Features of words with the same structure in the Kabardino-Circassian and Adyghe languages. Vestnik KBIGI = KBIHR Bulletin. 2025; 2 (65): 55–64. (In Kabardino-Circassian) DOI: 10.31007/2306-5826-2025-2-65-55-64

Зы зэман зыбзэу шыта адыгэбзэмрэ адыгеибзэмрэ (кӀахэбзэмрэ) я лексикэм, зырыгурыӀуэгъуэщи, псалтэ куэд хэтщ я зэхэлъыкӀэкӀи, я мыхьэнэкӀи шызэтэхуэу. Ауэ я зэхэлъыкӀэкӀэ зэтэхуэу мыхьэнэкӀэ зэпэжыжьэ е зэтемыхуэж хьуа псалтэхэм я бжыгъэхэри мащӀэкъым. Ахэр гъэнӀуэным, абыхэм яӀэ щхьэхуэныгъэхэр къэгъэлъэгъуэным теухуащ мы лэжыгъэр.

ДызыкӀэлъыплъ бзитӀми я лексикэм зэхэлъыкӀэкӀэ шызэтэхуэу хэт псалтэхэр гупитӀу бгуэш хьунуш: 1) зи мыхьэнэ нэхьыщхьэр зэкӀуалӀуэ, зэгъунэгъуу бзитӀми кыщыкӀуэ псалтэхэр; 2) мыхьэнэ зэмыщхь яӀуэ, ауэ зэхэлъыкӀэкӀэ зэтэхуэу къэна псалтэхэр. ГупитӀми хыхьэ псалтэхэр лэжыгъэм тхыпкыльбэкӀэ шызэкӀэлъыхьащ, мыхьэнэгъэнахуэхэр тхыхьхэм дэту кыщыхьыжащ. Лэжыгъэм зэгъэпщэныгъэ метод кыщыдгъэсэбэпащ икӀи адыгэбзэми кӀахэбзэми лексикэ зэгъэпщэныгъэ лэжыгъэ щезыгъэкӀуэкӀа щӀэныгъэлӀ цӀэрыӀуэхуэ Балъкъэр Б.Хь. (1970), Къумахуэ М.И. (1981), Къумахуэ З.Ю. (1972), Шагъыр И.Къ. (1962, 1982, 1989), Гъыш Н.Т. (1989), Апажэ М.Л. (2000), Абдокъуэ И.И. (1973) сымэ я тхыгъэхэр лъабжьэ хуэхуащ. Апхуэдэу адыгэбзэкӀи (1999), кӀахэбзэкӀи (1960) шыӀэ мыхьэнэгъэнахуэ псалтальэхэри лэжыгъэм кыщыдгъэсэбэпащ.

Ди къэхутэныгъэм кызэщӀиубыдэ лексикэ Ӏыхьэм бзитӀми (адыгэбзэми кӀахэбзэми) зэхэлъыкӀэкӀэ шызэтэхуэ псалтэхэм фонетикэ илъэныкъуэкӀэ ягъуэта зэхьуэкӀыныгъэ мащӀэхэр адыгэбзэ фонетикэм и хабзэм йозагъэ. ГупитӀу гуэшауэ дызыкӀэлъыплъ псалтэхэм я япэ гупым – зи мыхьэнэ нэхьыщхьэр зэтэхуэ, зэкӀуалӀэхэм я бжыгъэр нэхьыбэ мэхьу, зэхэлъыкӀэ къудейкӀэ зэтэхуэу, зи мыхьэнэхэр зэщхьыщыкӀахэм нэхьрэ. БзитӀми кыхэдгъэщхьэхукӀа псалтэхэм кызэщӀаубыдэ дуней къэхьукъащӀэм епха псалтэхэм щегъэжьауэ, цӀыхухэм я Ӏепкыльэпкъхэм я цӀэхэр, лэжыгъэцӀэхэр, гъавэм, шхын лӀэужыгъуэхэм я фӀэщыгъэхэр, пхьэщхьэмыщхьэхэм я фӀэщыгъэцӀэхэр, ухуэныгъэм епха псалтэхэр, шыгъынхэм, хьэкъушыкӀухэм я фӀэщыгъэхэри кызэщӀиубыдэу, нэгъуэщӀхэри кьинэмыщӀхэри.

ДызыкӀэлъыплъ бзитӀми зэхэлъыкӀэкӀи, я мыхьэнэ нэхьыщхьэмкӀи шызэтэхуэу, ауэ зым мыхьэнэ нэхьыбэ иӀэ хьуауэ, адреим зы мыхьэнэ фӀэкӀа имыӀуэ кыщыкӀуэ псалтэ гупыр япэ идгъэуващ.

1) Къэбэрдей-шэрджэс литературэбзэми кӀахэбзэми мыхьэнэ нэхьыщхьэмкӀэ зэкӀуалӀуэ хэт псалтэхэр.

Къэб.-шэрдж. *бгъэхэу* (цыхубзхэм я бгъэм хэуауэ кърахэкI зэрызрагъэщIэращIэ хьэпшып цыкIу, п.п., дыщэ, дыжын сыт хуэдэхэм кыхэщIыкIауэ)

Адыг. *бгъэхэу* (1. Цыхубзхэм я бгъэм хэуауэ кърахэкI зэрызрагъэщIэращIэ хьэпшып цыкIу, п.п., дыщэ, дыжын сыт хуэдэхэм кыхэщIыкIауэ; 2. Мастэкъуаншэ)

Къэб.-шэрдж. *бжэмышх* (шэ, шху сыт хуэдэ зэрашх лошкIэ чэнж)

Адыг. *бжэмышх* (1. ГъущIым кыхэщIыкIа мащIэу хуэкIыхуэ щIа лошкIэ; 2. Пхъэм кыхэщIыкIа хъурейуэ щIа лошкIэ IэрыщI, хъуп)

Къэб.-шэрдж. *блэн* (Iуданэ сыт хуэдэхэм ибуурэ зыгуэрхэр зэкIэрыщIэн, зэпхын)

Адыг. *блэн* (1. Iуданэ сыт хуэдэхэм ибуурэ зыгуэрхэр зэкIэрыщIэн, зэпхын; 2. Ухуэнын)

Къэб.-шэрдж. *гуащэ* (1. Нысэм и лIым и анэ; 2. Пщым и щхьэгъусэ; 3. Цыху теплгэ иIэу хьыджэбз цыкIухэр зэрыджэгу хьэпшып)

Адыг. *гуащэ* (1. Нысэм и лIым и анэ; 2. Пщым и щхьэгъусэ)

Къэб.-шэрдж. *гуIэн* (гуIэгъуэм зэщIиубыдэн)

Адыг. *гуIэн* (1. ГуIэгъуэм зэщIиубыдэн; 2. ПэщIэн)

Къэб.-шэрдж. *гъавэ* (зи хьэдзэхэм ерыскъы, п.п., щIакхуэ, кыхащIыкI къэкIыгъэ)

Адыг. *гъажъо* (ху)

Къэб.-шэрдж. *джанэ* (плIэм щатIагъэ щыгъын)

Адыг. *джан* (1. ПлIэм щатIагъэ щыгъын; 2. Бостей)

Къэб.-шэрдж. *дзасэ* (лы, нартыху сыт хуэдэхэр фIэуауэ мафIэм и щIыIум шагъэкIэрахъуэрэ зэрагъажъэ гъушI е пхъэ баш)

Адыг. *цацэ* (1. Лы, нартыху сыт хуэдэхэр фIэуауэ мафIэм и щIыIум шагъэкIэрахъуэрэ зэрагъажъэ гъушI е пхъэ баш; 2. Гуахъуэ)

Къэб.-шэрдж. *дзэ* (шхыныр ирашхуэ, ирагъэныщкIуу дзэлым кыхэкI къупщхьэхэкI цыкIухэр)

Адыг. *цэ* (1. Шхыныр ирашхуэ, ирагъэныщкIуу дзэлым кыхэкI къупщхьэхэкI цыкIухэр; 2. Хьэдзэ; 3. ТкIуэпс, п.п., уэшх)

Къэб.-шэрдж. *дзыдзэ* (мэзым щыпсэу шэрыпI псэущхьэ, цы шабэ щэдж тету, и фэр пщампIэ ящI)

Адыг. *цызэ* (1. Мэзым щыпсэу шэрыпI псэущхьэ, цы шабэ щэдж тету, и фэр пщампIэ ящI; 2. КIэпхь)

Къэб.-шэрдж. *есэн* (зыгуэр хьэл хуэхъун)

Адыг. *есэн* (1. Зыгуэр хьэл хуэхъун; 2. Еуэсэн)

Къэб.-шэрдж. *еутIыпцын* (1. Зыгуэрым зыгуэркIэ еуэн; 2. Зыгуэрым зыгуэр кIэлыутIыпцын)

Адыг. *еутIыпцын* (1. Зыгуэрым зыгуэркIэ еуэн; 2. Зыгуэрым зыгуэр кIэлыутIыпцын; 3. Еуштын, п.п., хьэр)

Къэб.-шэрдж. *жэр* (псынщIэу жэ)

Адыг. *чъэр* (1. ПсынщIэу жэ цыху; 2. Щхьэмыгъазу хуабжы, п.п., псыежэхыр)

Къэб.-шэрдж. *жылэ* (1. Цыху гупышхуэ, къуажэ; 2. КъэкIыгъэхэр кызырыкIыкI, жылапхъэ)

Адыг. *чылэ* (цыху гупышхуэ, къуажэ)

Къэб.-шэрдж. *жъажджэ* (псынщIагъэ, жыджэрагъ зыхэмыл)

Адыг. *жъажджэ* (1. ПсынщIагъэ, жыджэрагъ зыхэмыл; 2. Хуэм)

Къэб.-шэрдж. *зэблэхъун* (1. ЗэблэгъэувыкIын; 2. Гъуэрыгъуэрэ зым и плэм зыр иувэн)

Адыг. *зэблэхъун* (1. ЗэблэгъэувыкIын; 2. Гъуэрыгъуэрэ зым и плэм зыр иувэн; 3. Хъуэжын)

Къэб.-шэрдж. *икIутын* (1. ГъэщIеуэ зыгуэрым ит ткIуаткIуэр игъэжын; 2. Игъэщэщын)

- Адыг. *иклутын* (гъэщлѣяуэ зыгуэрым ит тклѣатклѣуэр игъэжын)
Къэб.-шэрдж. *къэкъэн* (клѣий макъ гъэлѣун, п.п., джэдым)
Адыг. *къэкъэн* (1. Клѣий макъ гъэлѣун, п.п., джэдым; 2. Джэн)
Къэб.-шэрдж. *къэпцѣтын* (къэкъуэлъэн, п.п., шэр)
Адыг. *къэпцѣтын* (1. Къэкъуэлъэн, п.п., шэр; 2. Къэвэн махъсымэр)
Къэб.-шэрдж. *къэутлѣпцѣын* (щхъэхуимыту щыта гуэр хуит къэщлѣжын)
Адыг. *къэутлѣпцѣын* (1. Щхъэхуимыту щыта гуэр хуит къэщлѣжын; 2. Щлѣтлѣжын)
Къэб.-шэрдж. *къузын* (зыгуэр быдэу хузын, зэхуэкъусын)
Адыг. *къузын* (1. Зыгуэр быдэу хузын, зэхуэкъусын; 2. Егъэлъэтэхын)
Къэб.-шэрдж. *лѣпцлѣ* (къупщхъэ зыхэмылъ лѣ шабэ)
Адыг. *лѣпцлѣ* (1. Къупщхъэ зыхэмылъ лѣ шабэ; 2. Анэл)
Къэб.-шэрдж. *лѣапсэ* (цлѣыхум и псэуплѣ, псэуалъэ щѣухуа щлѣапэ)
Адыг. *лѣапсэ* (1. Цлѣыхум и псэуплѣ, псэуалъэ щѣухуа щлѣапэ; 2. Лѣабжъэ, п.п., жыгым; 3. Псалъэ лѣабжъэ; 4. Нэхъыщхъэ, щлѣдзаплѣ)
Къэб.-шэрдж. *лѣатэ* (1. Цлѣыхум и клѣуэцлѣым щыщ лѣхъэ, ерыскъыр зыгъэтклѣр; 2. Псэушхъэ жъэгъуашхэхэм я клѣуэцлѣым щыщ лѣхъэ, яшхыр зыгъэтклѣ)
Адыг. *лѣатэ* (псэушхъэ жъэгъуашхэхэм я клѣуэцлѣым щыщ лѣхъэ, яшхыр зыгъэтклѣ)
Къэб.-шэрдж. *лѣэбжъанэ* (1. Цлѣыхум и лѣэхъуамбэхэм къытеклѣр; 2. Шы лѣабжъэм къыпыклѣжы; 3. Хъэ, джэдэу лѣэпкхъэм, къуалэбзухэм я лѣакъуэм пыт бжъакъуэхэклѣ папцлѣр)
Адыг. *лѣэбжъан* (цлѣыхум и лѣэхъуамбэхэм къытеклѣр)
Къэб.-шэрдж. *лѣэклѣпс* (1. Лѣейр къемыщэтэхын щхъэклѣ къызэрырапхэклѣ фэ псыгъуэ клѣхъ; 2. Лѣэпэдыр емыхуэхуы илѣгыну иралъхъэ хъэфэ клѣапсэ зи клѣапитлѣр зэпыдар)
Адыг. *лѣэклѣпс* (лѣейр къемыщэтэхын щхъэклѣ къызэрырапхэклѣ фэ псыгъуэ клѣхъ)
Къэб.-шэрдж. *лѣэщу* (къаруушхуэ хэлъу)
Адыг. *лѣэщу* (1. Къаруушхуэ хэлъу; 2. Икълѣклѣ)
Къэб.-шэрдж. *мэзэхэ* (мэзэм нур имыдзу жэщ клѣфлѣ)
Адыг. *мэзах* (1. Мэзэм нур имыдзу жэщ клѣфлѣ; 2. Клѣфлѣгытэ)
Къэб.-шэрдж. *мэраклѣуэ* (1. Хъэдзэ-хъэдзэу зэхэлъ, цлѣыхухэм яшх, удзым къыпыклѣ; 2. Зи пщлѣашхэр шылэ хъэплѣацлѣм ирагъэшх тут жыгым къыпыклѣ)
Адыг. *марклѣо* (1. Зи пщлѣашхэр шылэ хъэплѣацлѣм ирагъэшх тут жыгым къыпыклѣ; 2. Мэраклѣуапцлѣ)
Къэб.-шэрдж. *напэ* (1. Нэкълѣ; 2. Тхылъымплѣ тхъэмпэ, напэкълѣуэцлѣ)
Адыг. *напэ* (нэкълѣ)
Къэб.-шэрдж. *наплѣ* (1. Зэтэхъэ-зэтэкълѣуэ нэ джэдыклѣм телъ фэ; 2. Гъэтлѣсхъэн, жылапхъэ сыт хуэдэ хагъэтлѣсхъэн щхъэклѣ хъэсэм, вагъэм хуащлѣ кумбыгъэ)
Адыг. *наплѣ* (зэтэхъэ-зэтэкълѣуэ нэ джэдыклѣм телъ фэ)
Къэб.-шэрдж. *нэжъгъ* (1. Нэщлѣашхэр, пэр къыхиубыдэу напэм ику лѣхъэр; 2. Нэзэрыхъэ)
Адыг. *нэжъгъ* (нэщлѣашхэр, пэр къыхиубыдэу напэм ику лѣхъэр)
Къэб.-шэрдж. *нэкълѣу* (1. Напэм щыщэу нэпкъыщхъэм къыщегъэжъауэ жъэ къупщхъэм нэс; 2. Лѣагаплѣ гуэрым ибгъу дэгъэзеигъуэр, бгъуфлѣуэ щытыр)
Адыг. *нэкълѣу* (напэм щыщэу нэпкъыщхъэм къыщегъэжъауэ жъэ къупщхъэм нэс)
Къэб.-шэрдж. *нэмыщлѣ* (флѣкклѣ)
Адыг. *нэмыщлѣ* (1. Флѣкклѣ; 2. Нэгъуэщлѣ)
Къэб.-шэрдж. *нплѣ* (1. Пщэм пэгъунэгъу дамэхэри къыхиубыдэу щлѣбым нэхъ бгъуэуэ щыт и лѣхъэ; 2. Клѣр зыфлѣалъхъэ цлѣыхубз щыгъын)
Адыг. *нплѣ* (пщэм пэгъунэгъу дамэхэри къыхиубыдэу щлѣбым нэхъ бгъуэуэ щыт и лѣхъэ)

Къэб.-шэрдж. *псə//псəу* (зыри зэмылуса, зэрыщыту къэна//псə зыхэт)
Адыг. *псау* (1. Зыри зэмылуса, зэрыщыту къэна//псə зыхэт; 2. Узыншэ)
Къэб.-шэрдж. *пхыр* (1. КӀапсэкӀэ зэкӀуэцӀыпха гуэр; 2. Ӏэрамэ)
Адыг. *пхыр* (кӀапсэкӀэ зэкӀуэцӀыпха гуэр)

Къэб.-шэрдж. *пхуантэ* (1. Гъуэгуанэ тетым и шыгъын, Ӏэмэпсымэ сыт хуэдэ-хэр зыдэлъу кӀрихъкӀ, ашык теплӀэ зиӀэ, зи щхьэтепӀэр ӀункӀыбзэкӀэ бгъэбыдэж хуэ хьэпшып; 2. Хьэпшып щылӀхэр шахьумэ ашыкышхуэ зи щхьэтепӀэр ӀукӀыбзэ фӀэдзапӀэ иӀэмкӀэ ягъэбыдэ унӀльащӀэ, сундук)

Адыг. *пхуант* (хьэпшып щылӀхэр шахьумэ ашыкышхуэ зи щхьэтепӀэр ӀукӀыбзэ фӀэдзапӀэ иӀэмкӀэ ягъэбыдэ унӀльащӀэ, сундук)

Къэб.-шэрдж. *пцӀэ* (1. Зыгуэрым щӀат, хуагъэуу уасэ; 2. Щыхь; 3. ЛъапӀэныгъэ)
Адыг. *пкӀэ* (зыгуэрым щӀат, хуагъэуу уасэ)

Къэб.-шэрдж. *сыр* (бзэгур, жьэ кӀуэцӀыр зыс шхыныгъуэ)

Адыг. *стыр* (1. Бзэгур, жьэ кӀуэцӀыр зыс шхыныгъуэ; 2. Пщтыр)

Каб.-шэрдж. *текӀыжын* (1. Здытетам тебэкъукӀыжын; 2. И фэр кӀэдын; 3. И гушӀыӀум тета, телъа гуэрхэр техужын)

Адыг. *текӀыжын* (1. Здытетам тебэкъукӀыжын; 2. И фэр кӀэдын)

Каб.-шэрдж. *тхакӀуэ* (1. ӀуэхушӀапӀэм е цӀыху щхьэхуэм и Ӏуэхухэр (тхылъымпӀэхэр) зезыхьэ; 2. Художественнэ произведенэхэр зытх цӀыху)

Адыг. *тхакӀо* (ӀуэхушӀапӀэм е цӀыху щхьэхуэм и Ӏуэхухэр (тхылъымпӀэхэр) зезыхьэ)

Каб.-шэрдж. *тхьэмнэ* (пщӀащэ)

Адыг. *тханэ* (1. ПщӀащэ; 2. ТхылъымпӀэ напэ)

Каб.-шэрдж. *тхьуэплӀ* (плъыжьрэ кхьуэщыныфэрэ зэщӀэгту)

Адыг. *тхьоплӀы* (1. Плъыжьрэ кхьуэщыныфэрэ зэщӀэгту; 2. Сырыху)

Каб.-шэрдж. *удэфэн* (сэхьун, щыкӀын)

Адыг. *утэшъон* (1. Сэхьун, щыкӀын; 2. Чэф хьун)

Каб.-шэрдж. *удз* (лъэдий псыгъуэ, пкьы шабэ зиӀэ къэкӀыгъэ щхьуантӀэ)

Адыг. *уцы* (1. Лъэдий псыгъуэ, пкьы шабэ зиӀэ къэкӀыгъэ щхьуантӀэ; 2. Хьушхуэ)

Каб.-шэрдж. *унащхьэ* (1. Унэм ищӀыӀукӀэ кьытель Ӏыхьэ; 2. Унэ кӀуэцӀымкӀэ гъэза пкӀэунэм и щӀагъ лъэныкьуэ)

Адыг. *унашхьэ* (унэм ищӀыӀукӀэ кьытель Ӏыхьэ)

Каб.-шэрдж. *утэн* (1. Зэхэгъэзэрыхьын, зэхэпщэн, п.п.,ятӀэ; 2. ФӀей щӀын, уцӀэпӀын)

Адыг. *утэн* (зэхэгъэзэрыхьын, зэхэпщэн, п.п.,ятӀэ)

Каб.-шэрдж. *фэрышӀ* (игу илгыр фэкӀэ щӀэзыхьумэ)

Адыг. *шъорышӀ* (1. Игу илгыр фэкӀэ щӀэзыхьумэ; 2. ЦӀыху зыкьызых, зызыгъэщӀэрашӀэ)

Каб.-шэрдж. *хахуэ* (лӀыгъэшхуэ зиӀэ, лӀыхьужь)

Адыг. *хафэ* (1. ЛӀыгъэшхуэ зиӀэ, лӀыхьужь; 2. ГуащӀэ, п.п., пхьэщхьэмыщхьэ)

Каб.-шэрдж. *хэудын* (зыгуэрым хэт, хэль гуэр еуэурэ хэгъэкӀын, хэкъутыкӀын)

Адыг. *хэутын* (1. Зыгуэрым хэт, хэль гуэр еуэурэ хэгъэкӀын, хэкъутыкӀын; 2. Тхылъ кьыдэгъэкӀын)

Каб.-шэрдж. *хьэлывэ* (кхьуей, кӀэртӀоф сыт хуэдэхэр дэлъу тхьэвым кьыхащӀыкӀ (дагъэкӀэ гъэжъа) шхын)

Адыг. *хьэлыжъу* (1. Кхьуей, кӀэртӀоф сыт хуэдэхэр дэлъу тхьэвым кьыхащӀыкӀ (дагъэкӀэ гъэжъа) шхын; 2. Дэлэн)

Каб.-шэрдж. *цӀынэ* (1. Псылагъэ зыщӀэлъ; 2. КъэкӀагъащӀэ,мыху; 3. БалигъыпӀэ имыува, щӀалэ)

Адыг. *цӀынэ* (1. Псылагъэ зыщӀэлъ; 2. КъэкӀагъащӀэ,мыху; 3. Псыф)

Каб.-шэрдж. *шыбзэ* (гъавэ, хьэцӀэпӀэхэр зэракӀыштэ, кӀыштэ)

Адыг. *цыбз* (1. Гъавэ, хьэцӀэпӀэхэр зэракӀыштэ, кӀыштэ; 2. Кхьузанэ)

Каб.-шэрдж. *щанхэ* (1. Зыгуэрхэр зыхуэдизыр белджылы ящЫн щхэкІэ кьагъэсэбэп пщалтэ; 2. Цыхум и дуней тетыкІэм и хьэл-щэным нэгъуэщІхэр дэп-лей, зыхалтхьэ хьуну хэлтыр)

Адыг. *шанх* (зыгуэрхэр зыхуэдизыр белджылы ящЫн щхэкІэ кьагъэсэбэп пщалтэ)

Каб.-шэрдж. *цауэ* (фыз кьишагъащІу хьэгъуэлІыгъуэ зращІэкІ щІалэ)

Адыг. *шъао* (1. Фыз кьишагъащІу хьэгъуэлІыгъуэ зращІэкІ щІалэ;

2. ЩІалэщІэ, ныбжьыщІэ)

Къэб.-шэрдж. *щхъэтепхуэ* (нысашІэм и щхьэм кьрапхьух шылэ хьар)

Адыг. *шхъатеху* (1. НысашІэм и щхьэм кьрапхьух шылэ хьар; 2. ІэтьэщІ)

Каб.-шэрдж. *щылэн* (дунейм тетын, щыпІэ гуэрым щыхэтын, щынэрылгагъун)

Адыг. *щылэн* (1. Дунейм тетын, щыпІэ гуэрым щыхэтын, щынэрылгагъун;

2. Псэун)

Къэб.-шэрдж. *щІэн* (щыгуэзэн, кьыгурыІуэн)

Адыг. *шІэн* (1. Щыгуэзэн; 2. Цыхун; 3. И цыхугъуэ щытын)

Къэб.-шэрдж. *щІыгу* (щІы щхьэфэ)

Адыг. *чІыгу* (1. ЩІы щхьэфэ; 2. ЩІы)

Къэб.-шэрдж. *щІыфэ* (лым и щІыІу тель фэр)

Адыг. *кІышгу* (1. Лым и щІыІу тель фэр; 2. Жинт)

Къэб.-шэрдж. *ятІэ* (1. ЩІы; 2. Псым игъэщІыта щІы; 3. Псым игъэуцІына щІыгуль)

Адыг. *ятІэ* (1. ЩІы; 2. Псым игъэщІыта щІы)

Къэб.-шэрдж. *ятІэху* (псэуалтэ щызэрахьэкІэ сэху папщІу кьагъэсэбэп, мывэм хуэдэу жауэ щыт, удзыфэ мащІэ зыщІэлъадэ ятІэ хужь)

Адыг. *етІэф* (1. Псэуалтэ щызэрахьэкІэ сэху папщІу кьагъэсэбэп, мывэм хуэдэу жауэ щыт, удзыфэ мащІэ зыщІэлъадэ ятІэ хужь; 2. Мел)

Къэб.-шэрдж. *Іэпцэ* (1. Іэбэлагъымрэ Іэблэмрэ я зэпытыпІэ; 2. Лъэрызехьэ, лъэщ)

Адыг. *Іапш* (Іэбэлагъымрэ Іэблэмрэ я зэпытыпІэ)

Къэб.-шэрдж. *ІэщІыб* (Іэм и щІыб)

Адыг. *ІэкІыб* (1. Іэм и щІыб; 2. Хамэ кьэрал)

2) *Мыхьэнэ змышщхь яІу, ауэ бзитІми я зэхэлтхьэкІэ зыуэ хэт псалтэхэр*

Къэб.-шэрдж. *адыгэ* (къэбэрдейхэр)

Адыг. *адыгэ* (КІахэм щыпсэхэр)

Къэб.-шэрдж. *бэрыжсёй* (гуэрэнурэ къэкІ удзышхуэ лъэпкъ)

Адыг. *пырэжсый* (пыж)

Къэб.-шэрдж. *бганэ* (хьэцэпэцэ кьахар пхыру зэрызэкІуэцІапхэ мэкъу ІуэнтІа)

Адыг. *бганэ* (пхыр)

Къэб.-шэрдж. *бгъэ* (зи пэр кьуаншэ, кьырхэм, губгъуэхэм щыпсэу кьуалэ, кьашыргъэ)

Адыг. *бгъэ* (кьашыргъэ)

Къэб.-шэрдж. *бланэ* (кьарууфІэ)

Адыг. *бланэ* (лыхьужь)

Къэб.-шэрдж. *блын* (унащхьэр зэтезыІыгъэ, пэш-пэшурэ зыгуэш пкыгъуэ)

Адыг. *блын* (унэм и щІыбагъыр)

Къэб.-шэрдж. *гуэн* (амбар)

Адыг. *коны* (ду)

Къэб.-шэрдж. *гумащІэ* (лъягъуныгъэрэ гущІэгъурэ зиІэ)

Адыг. *гумачІ* (шынэкъэрабгъэ)

Къэб.-шэрдж. *гушыІэ* (уигъэдыхьэшхы, утригъууэ псалтэкІэ кьаІуатэ)

Адыг. *гуыцІ* (псалтэ)

Къэб.-шэрдж. *гушыIэн* (уигъэдыхъэшхуу, утригъэуу зыгуэр къэпсэлъын, къэIуэтэн)

Адыг. *гушыIэн* (псалъэн)

Къэб.-шэрдж. *гъуамэ* (гушыкIыгъуэ)

Адыг. *гъуамэ* (ушыпамэкIэ къыпщIыхъэ мэ)

Къэб.-шэрдж. *джэдлыбжъэ* (адыгэ шхыныгъуэ, шатэкIэ гъэлыбжъа джэдыл)

Адыг. *чэтлыбжъэ* (джэд гъэжъа)

Къэб.-шэрдж. *джей* (бдзэжъей теплъэ зиIэ шэрыпI псэущхъэ абрагъуэ)

Адыг. *джае* (бдзэжъей пIащэ и IуфакIэм пашIэ тIэкIу тету, сом)

Къэб.-шэрдж. *зей* (зэ къызыпыкIэ жыг лъэпкъ)

Адыг. *зае* (зейм къыпыкIэ пхъэшхъэмыщхъэ)

Къэб.-шэрдж. *кIэпхын* (кIэIупхъуэ)

Адыг. *кIэпхын* (кIэ)

Къэб.-шэрдж. *кIуэсэн* (щэхуу зыщIыпIэ кIуэн)

Адыг. *кIосэн* (ункIыфIын, п.п., уэздыгъэр, вагъуэр)

Къэб.-шэрдж. *къандзэгъу* (хъумпIэцIэдджхэм псэупIэу ящIа Iуащхъэ цIыкIу)

Адыг. *къамзэгъу* (хъумпIэцIэдж)

Къэб.-шэрдж. *къэгъагъэ* (гъэгъа къэзыщI)

Адыг. *къэгъагъэ* (удз гъэгъа)

Къэб.-шэрдж. *къэлъыхъуэн* (зыгуэр къэбгъуэтыну иужь итын)

Адыг. *къэлъыхъун* (къэщын)

Къэб.-шэрдж. *къехъулIэн* (зыгуэр къеуэлIэн)

Адыг. *къехъулIэн* (зыгуэр къыщыщIын)

Къэб.-шэрдж. *къуицхъэ* (осетинхэр, балъкърхэр)

Адыг. *къуицхъэ* (бгы)

Къэб.-шэрдж. *лэжъыгъэ* (щIыпIэ хэха гуэрым шалэжь Iуэхугъуэ)

Адыг. *лэжъыгъэ* (гъавэ)

Къэб.-шэрдж. *лъабжъэ* (къэкIыгъэ гуэрхэр щIым зэрыхэт къуэпсхэр)

Адыг. *лъабжъэ* (лъэгъу, п.п., шым)

Къэб.-шэрдж. *лъэтэн* (щIым зытелIэтыкIауэ хъэуам хэту кIуэн)

Адыг. *лъэтэн* (дэлъейн)

Къэб.-шэрдж. *лъэуей* (джэдэщым джэдхэр зытетIысхъэ)

Адыг. *лъэой* (пкIэлъей)

Къэб.-шэрдж. *пыжъэ* (пыжъейм къыпыкIэ пхъэшхъэмыщхъэ)

Адыг. *пыжъы* (пыжъбанэ/цыжъбанэ)

Къэб.-шэрдж. *псынэ* (къуэ джабэм е щIы уэхым къыщыщIэж псы)

Адыг. *псынэ* (псыкъуий)

Къэб.-шэрдж. *псыхъуэ* (псыежэхыр зыдэт къуакIэ)

Адыг. *псыхъу* (псыежэх)

Къэб.-шэрдж. *пицэхъу* (Iэщ е нэгъуэщI псэущхъэхэм я пщэм ирадзэ)

Адыг. *пицэхъу* (зрагъэщIэращIэу пщэм иралъхъэ хъэпшып)

Къэб.-шэрдж. *пIрегу* (сабий джэгукIэхэм къыщагъэсэбэп псалъэ – хэткъым жиIэу)

Адыг. *пIырагу* (топ)

Къэб.-шэрдж. *сэ* (зыгуэрхэр зэрызэпаупщI Iэмэпсымэ, кIы иIэрэ дзэ Iуту)

Адыг. *сэ* (сэшхуэ)

Къэб.-шэрдж. *сампIэ* (салъэ)

Адыг. *сапI* (сэшхуалъэ)

Къэб.-шэрдж. *тхъэгъэпцI* (пцIыупс)

Адыг. *тхъагъэпцIы* (бзаджагъэ, хылагъэ зыхэлъ)

Къэб.-шэрдж. *уае* (щIыIэ егъэлея, жьы щIэту)

Адыг. *уае* (уэфIу шымыт, уэшх)

Къэб.-шэрдж. *фIэигъуэн* (тэмэму къилъытэн)

Адыг. *шIэигъон* (хуеин, фIэфIын)
Къэб.-шэрдж. *хъэкхъуафэ* (шхалъэ)
Адыг. *хъэкхъуаишъу* (Iэш сытхэм псы зэрырагъафэ)
Къэб.-шэрдж. *хъэлъу* (мэжаджэ)
Адыг. Адыг. *хъалыгъу* (шIакхъуэ)
Къэб.-шэрдж. *хъэцыбанэ* (розэ Iэрысэр кызытрагъэхъукIыжа къуацэчыцэ, хъэкхъужь)
Адыг. *хъэцпан* (къэтхъэнсолыкхъу)
Къэб.-шэрдж. *хъупхъэ* (зы бэлыхъ кыхъэкIыну зыщыгугъ)
Адыг. *хъупхъэ* (нэмысыфIэ)
Къэб.-шэрдж. *цIэцIэн* (къэвэн, зыри кымыкIы куэд жыIэн)
Адыг. *цIэцIэн* (хъушцIэн, шхыдэн)
Къэб.-шэрдж. *чо* (бжыхъ лъагэ)
Адыг. Адыг. *чэу* (бжыхъ)
Къэб.-шэрдж. *цхъырыб/жъгъырыб* (хадэхэм шагъэкI банэ къуацэ лъахъшэм кыпыкIэ пхъэшхъемыщхъэ лIэужыгъуэ, щыхъуам деж гуащIэмрэ IэфIымрэ зэщIэту)
Адыг. Адыг. *жъгъырыб* (езыр-езыру къэкI жызум)
Къэб.-шэрдж. *щIыунэ* (ерыскыпхъэ гуэрхэр шахъумэн щхъэкIэ щIым хыхъэу ящI псэуалъэ)
Адыг. *чIыун* (щIым хыхъэу унэм хащIыхъ пэш)
Къэб.-шэрдж. *IэпцIэлъапцIэ* (лэжыгъэм хуэлэзэ, IэкIуэлъакуэ)
Адыг. *IэпкIэ-лъапкIэ* (зэщIэкхъуа, зэкIэлъыкIуэ)
Къэб.-шэрдж. *Iуэхутхъэбзэ* (хуэлухуэщIэ, зыгуэр хуалэжъ, хуащIэ лэжыгъэ)
Адыг. *Iофтхъабз* (Iуэхугъуэ)
Къэхутэныгъэ-зэгъэпщэныгъэ лэжыгъэ едгъэкIуэкIам налуэу кыххош бзитIми я зэхэлъыкIэкIэ зыуэ кыххэна псалъэхэм, къэбэрдей-шэрджэсыбзэм елгытауэ, кIахэбзэм нэхъ мыхъэнэбэ зэрышагъуэтар.
Къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ кIахэбзэмрэ я мыхъэнэ илъэныкхъуэкIи, я зэхэлъыкIэкIи зэпэхъуу хэт псалъэхэм, фонетикэ илъэныкхъуэкIи макъ зэпэхъу бзитIми зыхэт е зыхэмыт псалъэ гупхэми лэжыгъэ щхъэхуэ ехъэлIапхъэш.
КыкIэлъыкIуэну лэжыгъэхэм лексикэ илъэныкхъуэкIэ бзитIми зэдай-уэ шытауэ, ауэ къэбэрдей-шэрджэсыбзэм хэту, кIахэбзэм узыщримыхъэлIэж е кIахэбзэм кыххэнэу къэбэрдей-шэрджэсыбзэм хэкIуэдыкIа псалъэ гупхэм дащыкIэлъыплъыну мурад диIэш.

ТегъэщIапIэхэр Список источников и литературы

- Абдоков 1973 – *Абдоков А.* Фонетические и лексические параллели абхазско-адыгских языков. Нальчик: Эльбрус, 1973.
Адыгабзэм изэхэф гушцIалъ 1960 – *Адыгабзэм изэхэф гушцIалъ* (составители А.А. Хатанов, З.И. Керашева). Майкоп: Адыгейское книжное издательство, 1960.
Адыгэбзэ псалъалъэ 1999 – *Адыгэбзэ псалъалъэ* / Словарь кабардино-черкесского языка (составители М.Л. Апажев, П.М. Багов и др.). М.: ДИГОРА, 1999.
Апажев 2000 – *Апажев М.Л.* Современный кабардино-черкесский язык (Лексикология, лексикография). Нальчик: Эльбрус, 2000.
Балкаров 1970 – *Балкаров Б.Х.* Фонетика адыгских языков. Нальчик, 1970.
Гишев 1989 – *Гишев Н.Т.* Глагол адыгейского языка. М.: Прометей, 1989.
Кумахав 1981 – *Кумахав М.А.* Сравнительно-историческая фонетика адыгских (черкесских) языков. М.: Наука, 1981.
Кумахова 1972 – *Кумахова З.Ю.* Абаздехский диалект и его место среди других адыгских диалектов. Нальчик: Эльбрус, 1972.

Шагиров 1962 – *Шагиров А.К.* Очерки по сравнительной лексикологии адыгских языков. Нальчик, 1962.

Шагиров 1982 – *Шагиров А.К.* Материальные и структурные общности лексики абхазо-адыгских языков. М.: Наука, 1982.

Шагиров 1989 – *Шагиров А.К.* Заимствованная лексика абхазо-адыгских языков. М.: Наука, 1989.

References

ABDOKOV A. Foneticheskie i leksicheskie paralleli abhazsko-adygskih jazykov [Phonetic and lexical parallels of the Abkhaz-Adyghe languages]. Nal'chik: Jel'brus, 1973. (In Russian)

Adygabzjem izjehjef gushhyIal# [Explanatory Dictionary of the Adyghe Language] (sostaviteli A.A. Hatanov, Z.I. Kerasheva). Majkop: Adygejskoe knizhnoe izdatel'stvo, 1960. (In Adyghe)

Adygjebzje psal#al#je/ [Dictionary of the Kabardino-Circassian language] (sostaviteli M.L. Apazhev, P.M. Bagov i dr.). M.: DIGORA, 1999. (In Kabardino-Circassian)

APAZHEV M.L. Sovremennij kabardino-cherkesskij jazyk (Leksikologija, leksikografija) [Modern Kabardino-Circassian language (Lexicology, lexicography)]. Nal'chik: Jel'brus, 2000. (In Russian)

BALKAROV B.H. Fonetika adygskih jazykov [Phonetics of Adyghe languages]. Nal'chik, 1970. (In Russian)

GISHEV N.T. Glagol adygejskogo jazyka [Verb of the Adyghe language]. M.: Prometej, 1989. (In Russian)

KUMAHOV M.A. Sravnitel'no-istoricheskaja fonetika adygskih (cherkesskih) jazykov [Comparative-historical phonetics of the Adyghe (Circassian) languages]. M.: Nauka, 1981. (In Russian)

KUMAHOVA Z.Ju. Abadzehskij dialekt i ego mesto sredi drugih adygskih dialektov [The Abadzekh dialect and its place among other Adyghe dialects.]. Nal'chik: Jel'brus, 1972. (In Russ.)

SHAGIROV A.K. Oчерки po sravnitel'noj leksikologii adygskih jazykov [Essays on comparative lexicology of the Adyghe languages]. Nal'chik, 1962. (In Russian)

SHAGIROV A.K. Material'nye i strukturnye obshhnosti leksiki abhazo-adygskih jazykov [Material and structural commonalities of the vocabulary of the Abkhaz-Adyghe languages]. M.: Nauka, 1982. (In Russian)

SHAGIROV A.K. Zaimstvovannaja leksika abhazo-adygskih jazykov [Borrowed vocabulary of the Abkhaz-Adyghe languages]. M.: Nauka, 1989. (In Russian)

Авторым теухуауэ

Дзыгъуанэ Р. Хь. – филологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, адыгэбзэ секторым и щІэныгъэ лэжъакІуэ пашэ.

Информация об авторе

Р.Х. Дзуганова – доктор филологических наук, ведущий научный сотрудник сектора кабардино-черкесского языка.

Information about the author

R.Kh. Dzuganova – Doctor of Science (Philology), Leading Researcher of the Kabardino-Circassian Language Sector.

Статья поступила в редакцию 25.05.2025; одобрена после рецензирования 26.06.2025; принята к публикации 30.06.2025.

The article was submitted 25.05.2025; approved after reviewing 26.06.2025; accepted for publication 30.06.2025.